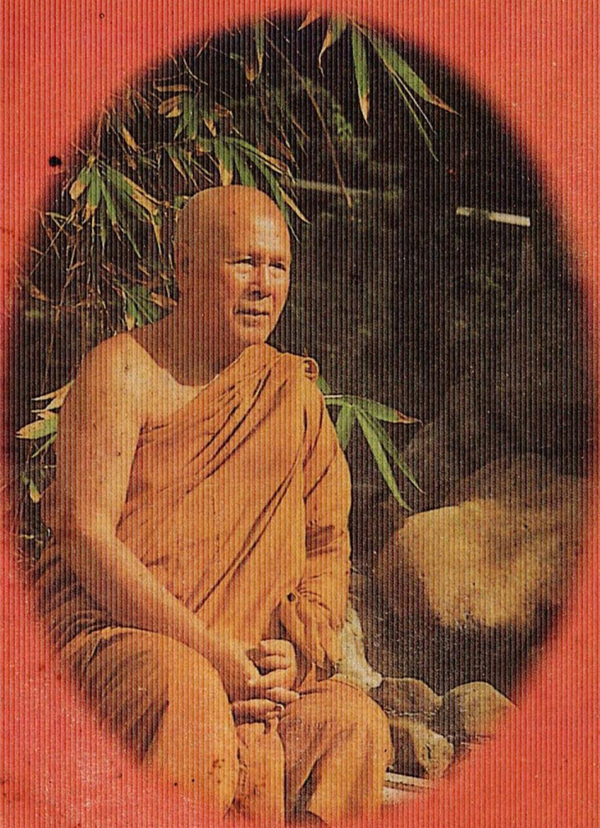
ธรรมะเป็นหลักครองใจ

ความเชื่อที่ทำให้หลงและงมงาย

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)

ธรรมะเป็นหลักครองใจ

ความเชื่อที่ทำให้หลงและงมงาย

เพื่อความเจริญแพร่หลายแห่งธรรม

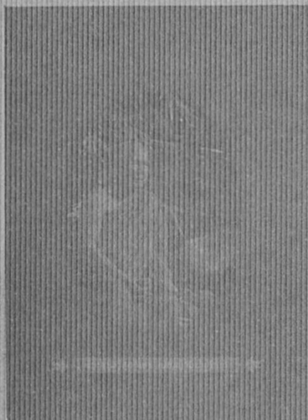
และความงอกงามแห่งปัญญา

แด่..

....

จาก..

....

ธรรมะเป็นหลักครองใจ
ความเชื่อที่ทำให้หลงและงมงาย

การพิมพ์หนังสือธรรมเป็นอนุสรณ์และที่ระลึก นอกจากเป็นการจัดทำสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์ที่คงอยู่ยืนนานแล้ว ยังเป็นการบำเพ็ญธรรมทาน คือการให้ธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญว่าเป็นทานอันยอดเยี่ยมอีกด้วย ผู้ปฏิบัติเช่นนี้จึงได้ชื่อว่ามีส่วนร่วมเผยแพร่ธรรม **เพื่อส่งเสริมสัมมาทัศนะและธรรมปฏิบัติ** อันจะอำนวยประโยชน์สุขที่แท้จริงแก่ประชาชน

ท่านที่ประสงค์จะเผยแพร่เป็นธรรมทานติดต่อที่

ท่านอาจารย์มหาเผียน อนุจารี
กุฏิศาลาทรงไทย
วัดชลประทานรังสฤษดิ์
ปากเกร็ด นนทบุรี โทร. ๕๘๔-๑๘๕๕

ธรรมะเป็นหลักครองใจ

ความเชื่อที่ทำให้หลงและงมงาย

ปาฐกถาธรรม

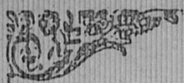
โดย พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)

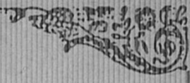
วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาของการแสดงปาฐกถาธรรม ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจ ฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์จากการฟังตามสมควรแก่เวลา.

วันนี้จะพูดเรื่องข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่ยังแสดงว่า ยังไม่รู้ไม่เข้าใจ เมื่อเช้านี้มีคนตัดหนังสือพิมพ์มาให้อ่าน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เขาเขียนตัวโต ๆ หัวข้อว่า กระทรวงเกษตรทำพิลึก ให้ท่านรัฐมนตรีไหว้พระภูมิเจ้าที่ตอนเช้า แล้วก็เขียนในเรื่องว่า ในการที่ท่านรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ไปรับงานที่กระทรวงเกษตร

จากพลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งย้ายไปเป็นรองนายกรัฐมนตรี เจ้าหน้าที่ในกระทรวงซึ่งเป็นเจ้าพิธี ได้บอกท่านรัฐมนตรีว่าให้ไปในตอนเช้า ไปเซ่นไหว้พระภูมิเจ้าที่เสียก่อน แล้วเวลาสิบนาฬิกาจึงจะไปรับงาน ท่านรัฐมนตรีบอกว่า *"ไปเวลาเดียวกัน ทำไมจะต้องทำสองเวลา มันเสียเวลา"* เขาบอกว่า *"เวลาบ่ายนี้เจ้าที่ไม่ได้อยู่ในศาล ไม่รู้ไปไหน เจ้าที่ไม่อยู่ที่ศาลออกไปไหนก็ไม่รู้"* มันคล้าย ๆ กับกรมกรมหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ ถ้าไปในตอนบ่ายไม่ค่อยพบผู้หลักผู้ใหญ่ ออกไปธุระเหมือนกับพระภูมิเจ้าที่เหมือนกัน พวกนั้นก็เลยทำงานตอนเช้าทั้งหมด เวลา 8.00 น. ไปเซ่นไหว้พระภูมิเจ้าที่ แล้วเวลา 9.00 น. ก็ไปรับงานจากพลตรีสนั่น เรื่องที่ต้องทำอย่างนี้ก็เพราะว่าความเชื่อถือที่ผิดนั่นเอง เรียกว่ายึดถือไว้ผิดไปติดอยู่กับพระภูมิเจ้าที่

พระภูมิเจ้าที่จะช่วยอะไรได้ ถ้าช่วยได้มันก็ไม่มีการคอรัปชั่นกัน ไม่กินสินบนกัน ไม่ต้องมีเรื่องมีปัญหา ถ้าพระภูมิช่วยได้ แต่นี่ช่วยไม่ได้ ทีนี้ที่กระทรวงมหาดไทย นายพลตำรวจที่ย้ายไปเป็นรัฐมนตรี ก่อนจะไปเข้าห้องนั้น ห้องนั้นเป็นที่นั่งของรัฐมนตรีที่ออกไปนั้น ท่านกลัวว่าห้องนั้นมันจะซวย เลยหาพระไปทำพิธีรดน้ำมนต์ แล้วก็นิมนต์หลวงพ่อองค์หนึ่งให้ไปนั่งที่เก้าอี้ตัวนั้นก่อน ความจริงห้องนั้นมันไม่ดีไม่ชั่ว ห้องที่ทำงานนั้นมันไม่ซวยหรือไม่เจริญอะไร มันไม่ได้อยู่ที่ห้อง ความชั่วไม่ได้อยู่ที่ห้อง แต่มันอยู่ที่คน แล้วไปทำโทษกับห้องทำไม

มันควรจะระวังตัวเราเองมากกว่า นั่นก็เพราะว่าถือผิด ๆ นั่นเอง รับความเชื่อที่ผิดมาไว้ในใจ เป็นความเชื่อแบบไสยศาสตร์ ไม่ใช่ความเชื่อทางพุทธศาสนา

คนที่จะไปบริหารบ้านเมืองยังมีความเชื่อเหลวไหลอยู่ในใจอย่างนี้ จะพาบ้านพาเมืองไปได้อย่างไร

มีเรื่องขำจะเล่าให้ฟังว่า คุณจรูญ โกกลินทร์ ท่านเป็นข้าราชการกระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าเมือง ทีนี้ย้ายไปอยู่ที่สกลนคร พอไปถึงสกลนครเจ้าเมืองเก่า มาพูดแบบเพื่อนว่า นี่แกมาอยู่ที่เมืองนี้ไหว้เจ้าที่เจ้าทางเสียบ้างนะ การทำงานจะได้เรียบร้อย นายจรูญ บอกว่า เออกูจะไหว้ เลยไปสั่งเจ้าหน้าที่ว่า พรุ่งนี้เตรียมธูปเทียนไหว้ กูจะไปไหว้เจ้าที่เจ้าทาง พวกนั้นก็เตรียมไว้ให้ เรียกพวกข้าราชการมาทั้งหมด ไปยืนที่เสาธงหน้าศาลากลาง พอจุดธูปเสร็จแล้ว ท่านก็ประกาศ ข้าพเจ้าชื่อ จรูญ โกกลินทร์ ได้รับพระราชโองการจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้มาปกครองเมืองสกลนคร ข้าพเจ้ามีอำนาจตามกฎหมาย ผีสางเทวดาทั้งหลายอย่ามายุ่งกับข้าฯ กลับไปอยู่ที่ภูพานก็แล้วกัน ถ้ามายุ่งกับข้าฯแล้วจะเกิดเรื่องกัน พวกนั้นตกใจพวกข้าราชการขวัญหนีดีฝ่อไปตาม ๆ กัน ว่า โอยเจ้าเมืองอะไรพูดอย่างนี้ นั่นท่านเป็นเจ้าเมืองปัญญาชน แต่ข้าราชการปัญญาอ่อน พอเห็นเจ้าเมืองมีปัญญาพูดออกไปอย่างนี้ ตกใจ คนปัญญาอ่อนก็ตกใจ นี่เรียกว่าเป็นเรื่องถือไม่ถูกต้อง ไม่จำเป็นจะต้องไปไหว้เจ้าที่เจ้าทางอย่างนั้น

เขาบอกให้ไปไหว้เจ้าที่ หมายความว่า ไปพบคนสำคัญในท้องถิ่นนั้น เพื่อผูกมิตรผูกไมตรีกันไว้ เช่นเราจะไปไหนก็ต้องเข้าใกล้ผู้หลักผู้ใหญ่ ไม่ใช่ไปหาผีหาเทวดา เพราะผีกับเทวดาช่วยเราไม่ได้ แต่ว่าคนที่มีหูมีตา มีจมูก มีปากพอที่จะพูดได้ ก็พอจะช่วยกันได้ เขาสอนให้ทำอย่างนั้น ไม่ใช่สอนให้ไปหาเจ้าที่เจ้าทางอย่างนั้น แต่ว่าถือตามกันมาอย่างนั้น

ทุกกระทรวง ทบวง กรม มีพระภูมิเจ้าที่ ใครจะไปนั่งกระทรวงนั้นก็ต้องไปไหว้ก่อน ไหว้เพื่อเอาใจคนปัญญาอ่อนเท่านั้นเอง ไม่มีรัฐมนตรีคนไหนที่จะใจแข็ง แล้วบอกว่า ฉันไม่ต้องไหว้เจ้าที่ เพราะฉันมีสิ่งที่ดีกว่าเจ้าที่อยู่ในใจของฉันแล้ว คือ **ธรรมะของพระพุทธเจ้า** ฉันยึดธรรมะเป็นหลัก ฉันจะไม่คิดเรื่องชั่ว ฉันจะไม่ทำเรื่องชั่ว ไม่พูดเรื่องชั่ว ไม่คบคนชั่ว ๆ ไว้เป็นที่ปรึกษาในหน้าที่การงาน แล้วจะไม่ไปสู่สถานที่ชั่ว ๆ ถ้าพูดอย่างนั้นข้าราชการก็จะฉลาดขึ้นบ้าง แต่นี่ไปทำให้ข้าราชการที่โง่ก็โง่อยู่อย่างเดิม ปัญญาอ่อนก็อ่อนอยู่ตามเดิม ไม่มีอะไรดีขึ้น

บางกระทรวงนั้นเขามีรูปอนุสาวรีย์ เช่นกระทรวง-มหาดไทย มีรูปเสด็จในกรมพระยาดำรงราชานุภาพ นั่นแหละควรเข้าไปไหว้ แต่ว่าก็ไหว้อย่างนั้น เอาของไปเซ่นไหว้ ไปไหว้เหมือนกับไหว้ผี สมเด็จกรมพระยาดำรงฯ ท่านไม่ใช่ผี ท่านเป็นคน เราไปไหว้ไม่ต้องไปเซ่นไหว้ ถ้าไปเซ่นไหว้ก็เหมือนไปไหว้ผีไป จิตใจมันก็ติดอยู่กับผี เป็นลูกศิษย์ผีต่อไป ไปไหว้ตรงนั้นแล้วก็อธิษฐานใจดัง ๆ ว่า *"ข้าพเจ้ามานั่งทำงานที่*

กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นกระทรวงที่เสด็จในกรมฯ เคยนั่งบริหารงานมานานปี และทำประโยชน์แก่ชาติแก่บ้านเมืองมากหลายในกระทรวงนี้ ข้าพเจ้านึกถึงคุณงามความดีของพระองค์ท่าน จึงมากราบไหว้ระลึกถึงพระคุณของพระองค์ท่าน แล้วขออัญเชิญวิญญาณคือความงามความดีของพระองค์ท่าน มาใส่ไว้ในใจของข้าพเจ้า ขอให้ความงามความดีของพระองค์มาสถิตย์อยู่ในใจของข้าพเจ้า ทำให้ข้าพเจ้าเป็นคนซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เป็นคนที่บังคับตัวเอง เป็นคนที่มีความอดทนหนักแน่น เป็นคนเสียสละ ไม่กิน ไม่โกง ไม่คอรัปชั่น จะทำงานอย่างตรงไปตรงมา และให้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่มายืนอยู่นี้ จงถ่ายทอดวิญญาณของเสด็จในกรมฯ มาไว้ในจิตใจทั่วกัน" เรียกว่า เดินตามรอยเท้าของผู้ที่เดินมาก่อน มันก็มีความสุข มีความเจริญ แต่นี่ไปเซ่นไหว้ตามวิธีไสยศาสตร์ ไม่ใช่แบบพุทธศาสตร์

เราเป็นพุทธบริษัทไม่ควรจะไปเซ่นไหว้อย่างนั้น แต่ควรไหว้ให้มันถูกทาง ให้มันได้เรื่อง ที่กระทรวงสาธารณสุขก็มีรูปเหมือนกัน รูปกรมพระยาชัยนาทนเรนทร ท่านเคยเป็นหัวหน้าในกระทรวงนั้น งานนี้ท่านมาริเริ่มเพราะท่านเรียนมาทางนั้น เขาก็ทำรูปไว้เป็นที่ระลึก ที่กระทรวงยุติธรรมก็มีรูปกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ซึ่งเป็นพระบิดาแห่งกฎหมายไทย ใครไปถึงก็ต้องไปไหว้ไปบูชา แล้วกระทรวงอื่นก็มีกระทรวงพาณิชย์ ก็มีรูปกรมพระจันทบุรีนฤนาท เพราะท่านเป็นผู้ก่อตั้ง

กระทรวงนี้ ที่การรถไฟก็มีรูปกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เขาทำไว้ทั้งนั้น

ท่านเหล่านั้นเป็นแบบอย่างในทางชีวิต เพราะท่านเหล่านั้นสมัยก่อนนี้ท่านไม่รู้จักคำว่าคอรัปชั่น คอรัปชั่นมันเกิดในสมัยสงครามเอเซียบูรพาแล้วเป็นโรคเรื้อรังติดต่อมาจนกระทั่งบัดนี้ แล้วก็ยังใช้กันอยู่ทั่ว ๆ ไป ถ้าเราไปกราบไหว้สิ่งเหล่านั้น กราบไหว้เพื่อจะถ่ายทอดความงามความดีจากพระองค์ท่าน เอามาใส่ไว้ในใจของเรา ประพฤติตนตามแบบอย่างที่พระพุทธเจ้าท่านสอน

พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า *"จงเดินตามทางที่ผู้ใหญ่เดินแล้ว"* ผู้ใหญ่ในที่นี้ หมายถึงผู้ประพฤติธรรม มีคุณงามความดีประจำจิตใจ ท่านเดินในทางที่ดีที่ชอบ เราก็เดินในทางนั้น ระลึกถึงคุณงามความดีของท่านเหล่านั้น แล้วเอามาใส่ไว้ในใจของเรา อย่างนั้นจึงจะเป็นการถูกต้อง แต่ก็ไม่ได้กระทำอย่างนั้น ความจริงกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ควรจะปฏิบัติได้แล้ว คือแทนที่จะทำศาลพระภูมิไว้ ควรจะทำสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไว้ที่หน้ากระทรวงนั่นแหละไว้สักองค์หนึ่ง

สมัยหนึ่งกระทรวงศึกษาธิการ สั่งโรงเรียนต่าง ๆ ให้เอาพระพุทธรูป ไปวางไว้ในโรงเรียน พอไปถึงจังหวัดสตูลก็เกิดเรื่อง ไปกันใหญ่โตเลยทีเดียว เพราะครูเอาพระพุทธรูปไปไว้ ทีนี้พวกนักเรียนอิสลาม ไม่ใช่นักเรียน คนที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในนั้น เขาต้องการจะเอาตำแหน่งให้แก่เพื่อนที่เป็นอิสลาม

เลยเดินขบวนขับไล่ครูไทยที่นับถือพุทธ ว่าให้ออกไปจากโรงเรียน เพราะเอาพระพุทธรูปมาไว้ในโรงเรียน อันนี้ก็เกิดเรื่องเกือบเสียหาย แต่ผลที่สุดก็แก้กันไปได้ เพราะไม่รู้ว่ากาละเทศะ พวกอิสลามเขาไม่ไหว้รูปเคารพ ไม่ว่ารูปใด ๆ แต่ว่าตัวไม่ไหว้ก็ควรเคารพสิทธิของผู้อื่น คนที่จะไหว้เขามี ไม่ควรที่จะไปรังเกียจรังแกเขา

คนงานไทยที่ไปประเทศซาอุฯ ไปตะวันออกกลาง ถ้ามีพระพุทธรูปห้อยคอผ่านด่านเข้าเมือง เขาปลดทิ้งหมด ปลดทิ้งปลดขว้างไปในทะเลทรายหมดไม่ให้เอาเข้าไป อย่างนี้เขาเรียกว่า **ไม่เคารพสิทธิมนุษยชน** เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นสิ่งที่เขาเคารพนับถือ เขาก็เอาไป เป็นเรื่องของเขา แต่ที่เขาทำอย่างนั้นเพราะบ้านเมืองของเขาไม่ให้มีสิ่งเหล่านั้น ขัดต่อหลักศาสนาของเขา

ความจริงศาสนาใด ๆ ก็ไม่มีรูปเคารพเหมือนกัน เช่น พุทธศาสนาเราก็ไม่มีรูปเคารพ พระพุทธเจ้าไม่ได้บัญญัติไว้ว่าเมื่อพระองค์นิพพานไปแล้ว ให้ทำรูปไว้กราบไหว้บูชาสักการะ แต่ว่ามันเกิดทีหลัง เมื่อพระพุทธเจ้านิพพานไปแล้วประมาณเจ็ดร้อยปี จึงเกิดรูปเคารพขึ้น

การที่เกิดรูปเคารพก็เพราะว่า ชนชาติกรีก อเล็กซานเดอร์มหาราช เป็นหัวหน้าโจรใหญ่ยกทัพมาปล้น มาโดยลำดับ ปล้นมาทุกประเทศ แถวคูเวต อิรัก อิหร่าน ตีเข้ามาเรื่อยมา จนถึงประเทศอินเดีย ยาตราทัพ ทัพสมัยก่อนเป็นกอง

โจร ไปตีได้ที่ไหนก็ปล้นทรัพย์เขาไปหมด เป็นสงครามแบบกองโจรทั้งนั้น ตีมาถึงอินเดียตอนเหนือ คนอินเดียเห็นว่าพวกนี้รบเก่ง เลยคอยดูว่ารบเก่งเพราะอะไร เห็นว่ามีรูปเคารพเพราะชนชาติกรีกเคารพเทวดา ในประเทศกรีก กรุงเอเธ็นในปัจจุบันนี้ มีสถานเทพารักษ์ร้างมากมายก่ายกอง เป็นโบราณสถานที่คนไปดูไปชมกัน แล้วเทวรูปมากมาย คนอินเดียเห็นพวกกรีกไหว้เทวรูป ก็นึกว่ารบเก่งเพราะเทวรูป

คนอินเดียสมัยนั้นก็ปัญญาอ่อนเหมือนกัน เพราะว่าไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง เป็นพวกฮินดู เลยคิดว่า เราควรจะทำรูปไว้ไหว้บ้าง แต่จะทำอย่างไรดี ไม่รู้จะทำอย่างไรก็เลยทำรูปศิวลึงค์ขึ้นไว้เคารพกราบไหว้กัน รูปศิวลึงค์นั้นเป็นรูปแทนพระอิศวร จะทำพระอิศวรก็ไม่รู้หน้าตาเป็นอย่างไร เพราะไม่เคยพบเคยเห็น เลยทำเครื่องหมายศิวลึงค์ขึ้นแทน ศิวลึงค์นั้นก็แพร่หลายมาถึงประเทศเรา รูปพระปรางค์ที่ทำไว้อย่างสวยงามนั้นก็เอามาจากศิวลึงค์นั่นเอง ไม่ใช่เจดีย์แบบพุทธศาสนา แต่เป็นพระปรางค์เช่นพระปรางค์วัดแจ้ง พระปรางค์ที่นั่น ที่นี่ เป็นรูปศิวลึงค์นั่นเอง แต่เอามาประดับประดาตกแต่งให้สวยงามขึ้นมาหน่อย เอาแบบมาจากนั้น เขาก็ทำศิวลึงค์ไว้ไหว้

ในสมัยก่อนนั้น ชาวพุทธยังไม่ทำอะไร ยังเคารพพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ อย่างถูกต้องอยู่ แต่นานเข้า ๆ รูปเคารพแพร่หลาย มีมากขึ้นทุกวันทุกเวลา ชาวพุทธ

ทนไม่ได้ เพราะคนจะไปหารูปเคารพเสียหมด ก็เลยทำสิ่งแทนองค์พระพุทธเจ้า ชั้นแรกก็ทำเครื่องหมาย ไม่ได้ทำรูปทีเดียว

พระพุทธรูปไม่ได้เกิดขึ้นทันที ค่อยเกิดค่อยพัฒนาขึ้น เขาทำรูปเครื่องหมายแทนพระพุทธเจ้า เช่นถ้าภาพตอนประสูติ เขาทำรูปดอกบัว รูปดอกบัวผุดขึ้นมาจากแผ่นดินเจ็ดดอก นั่นเป็นเครื่องหมายแทนการประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ แล้วเวลาที่เจ้าชายอยู่ในวังพระฤาษีไปเยี่ยม สาวใช้ยกเบาะออกมาให้พระฤาษีดู บนเบาะนั้นไม่มีรูปเจ้าชาย คือเขาไม่ทำรูปเจ้าชาย เพราะว่าเขายังเคารพมากไม่กล้าทำ ฤาษีดูภาพนั้น ก็นึกว่าเจ้าชายนอนอยู่ในเบาะนี้ รูปจริงรูปเจ้าชาย แต่ว่าฤาษีเห็นรูปจริง ๆ แต่ถ้าคนเห็นนึกว่าเจ้าชายนอนในเบาะนี้ แล้วก็ยกมือไหว้สักการะอะไรไปตามเรื่อง

เวลาออกบวชก็ขี่ม้า มีแต่รูปม้าทรงเครื่องครบ แต่ไม่มีรูปคนนั่งบนหลังม้า มีคนจูงม้า มีเทวดากั้นร่ม เอาเทวดาเข้ามาเกี่ยวข้องทุกเรื่องทุกประการ เวลาตรัสรู้ก็ทำภาพต้นโพธิ์ แล้วไม่มีคนนั่งอยู่ใต้ต้นโพธิ์มีแท่นอยู่เฉย ๆ ให้คนไหว้นึกเอาเองว่าพระพุทธเจ้านั่งอยู่ตรงนี้

เวลาแสดงปฐมเทศนา เขาทำรูปวงล้อธรรมจักรกับกวางหมอบ เป็นเครื่องหมาย ให้นึกถึงพระธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เวลาพระพุทธเจ้านิพพาน ก็ทำรูปต้นรังสองต้น แล้วมีแท่นหินอยู่ตรงกลาง บนแท่นนั้นไม่มีอะไร ให้นึกเอาว่าพระพุทธเจ้าประทับบนแท่นนี้แล้วก็นิพพาน เขาทำอย่างนั้น ไม่มีรูปเคารพ

ดังเช่นรูปที่เราเห็น แต่ต่อมา ๆ ก็ทำรูปพระบาท แทนรูปพระพุทธเจ้า ทำพระบาทรอยเดียว ต่อมาก็ทำเป็นสองรอย สามรอย สี่รอย จึงมีว่าพระบาทสี่รอยอะไรต่าง ๆ เอาพระบาทแทนรูปเคารพ มีไหว้พระบาทกันมาเป็นร้อย ๆ ปีเหมือนกัน

ต่อมาก็นึกว่าทำองค์จริงกันเสียทีเถอะ แล้วจะทำอย่างไร เพราะรูปเทวดาเต็มบ้านเต็มเมืองแล้ว เดี๋ยวทำเหมือนรูปเทวดาไปก็จะไหว้ลำบาก เลยทำรูปให้มีผ้าห่มเป็นกลีบ สวยงาม แล้วก็ทำพระเศียร ไม่ให้เหมือนรูปเทวดา แล้วก็ทำหูไม่ให้เหมือน ทำอะไรไม่ให้เหมือน แต่มีความหมายอยู่ในตัว เขาก็ทำขึ้นอย่างนั้น เกิดมีพระพุทธรูปขึ้น เมื่อ พ.ศ. 700 แล้วกระทำสืบต่อกันมาจนกระทั่งบัดนี้

คนก็ติดพระพุทธรูปมากกว่าติดธรรมะ ติดพระพุทธรูปก็ไปเที่ยวกราบไหว้วิงวอน ขอร้อง บนบานศาลกล่าว เช่นเราไปไหว้หลวงพ่อโสธร ไปไหว้หลวงพ่อวัดไร่ขิง ไปไหว้หลวงพ่อพระพุทธชินราช นั่นไปไหว้ตามแบบไสยศาสตร์ทั้งนั้น ไม่ได้ไหว้ตามแบบพุทธศาสตร์

ไหว้แบบไสยศาสตร์คือไปไหว้ขอร้อง วิงวอน ติดสินบน ว่าถ้าสำเร็จคราวนี้จะเอาอะไรมาถวาย เอาทองมาปิดบ้าง เอาหมูย่างมาถวาย เอาไก่ย่างมาถวาย เอาโขนมารำให้ดู เอาลูกประทัดมาจุดให้หนวกหูชาวบ้าน ก้องไปทั้งบริเวณวัด อะไรอย่างนี้ นี่เป็นเรื่องที่คนสร้างขึ้น นึกเอาเอง พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้สั่งให้ทำอย่างนั้น แล้วคนก็ไปนึกเอาว่าท่านชอบอย่างนั้น

ท่านชอบอย่างนี้ เช่นว่า วัดไร่ขิงต้องจุดลูกประทัด คนขายลูกประทัดคงจะพูดขึ้นก่อน เขาพูดขึ้น เรื่องอะไรก็ตาม คนก็ต้องมาซื้อลูกประทัด พูดว่า โอหลวงพ่อองค์นี้ถ้าจะให้ขลังต้องขุดลูกประทัด คนปัญญาอ่อนไปไหว้ก็เลยซื้อลูกประทัดจุด จุดสักคนก็จุดตามกัน จุดกันมาจนถึงบัดนี้ คนขายลูกประทัดก็ได้เงินไป

ที่วัดใดมีอะไรก็พูดกันไว้อย่างนั้น พวกลูกน้องลูกศิษย์ที่ปฏิบัติอยู่ในโบสถ์ บอกว่า องค์นี้ต้องอย่างนั้นต้องอย่างนี้ มันจึงจะเฮี้ยนจึงจะขลัง คนที่ไปก็ไปเชื่ออย่างนั้นอยู่แล้ว ก็เลยไปทำกันในรูปอย่างนั้น สืบต่อ ๆ กันมา

เราไปไหว้พระไกล ๆ ไปขอทั้งนั้น ความจริงไม่ถูกต้อง เราไม่ควรไปไหว้พระไกลอย่างนั้น เพราะว่าพระที่แท้ก็อยู่ในใจของเราแล้ว เราเพียงแต่เอาสิ่งที่ไม่ใช่พระออกไปเท่านั้นเอง เอาความคิดที่ไม่ถูกต้องออกไป ความคิดที่ถูกต้องเกิดขึ้นก็เป็นพระ ความคิดที่เป็นมิจฉาทิฏฐิฝ่ายต่ำ ฝ่ายดำฝ่ายมืด เราเอาฝ่ายนั้นออกทำตนให้เป็นสัมมาทิฏฐิ พอเป็นสัมมาทิฏฐิก็มีพระขึ้นมาทันทีในใจของเรา เราทำอย่างนั้นดีกว่าไปเที่ยวไหว้วิงวอนขอร้อง บนบาลศาลกล่าว แต่คนชอบไป

ในกรุงเทพฯก็มี เช่น หลวงพ่อแก้ว ไปไหว้หลวงพ่อวัดกัลยา ใหญ่หน่อย ถ้าใหญ่ ๆ แล้วคนชาวจีนเขาชอบว่าองค์นี้ใหญ่ **สัมโพธิ คือพระพุทธเจ้า** เรียกว่า สัมโพธิ์ สัมโพธินั่นเอง องค์นี้ใหญ่เขาก็ไปไหว้กันสักการะ พระไทยเราไปอยู่ที่

ปีนั้งก็เลยสร้างองค์ใหญ่ไว้ในวัด มีรายได้ดี วันหนึ่งได้ตั้งหลายร้อยเหรียญ เพราะคนมาไหว้ มาสั่นกระบอก มาเสี่ยงทายอะไรต่าง ๆ พระก็เลยกลายเป็นผู้เฝ้าศาลเจ้าไป ไม่ใช่อยู่ในวัดแบบพระพุทธศาสนา ทำหน้าที่เป็นพวกเฝ้าศาลเจ้า เหมือนกับที่เขามีอยู่ตามศาลเจ้าต่าง ๆ คอยจัดเรื่องไปใบเซียมซีให้พอใช้ หาไม้ไผ่มาเหลาแล้วก็เขียนเลขให้มันดีหน่อย กระบอกเดียวไม่พอ เพราะคนมาก ต้องมีหลาย ๆ กระบอก แล้วคนก็ไปสั่นแข่งกัน เสียงก้องไปทั้งวิหาร ฟังแล้วมันก็สนุกดีเหมือนกัน ก็ทำไปอย่างนั้น

อันนี้เป็นความไม่เข้าใจในเรื่องอะไรต่ออะไร ที่ถูกต้อง เรานึกว่าอะไร ๆ มันเกิดจากภายนอกนั่นเอง ที่ได้เชื่ออย่างนั้น ว่าสิ่งนั้นจะดลบันดาลให้เราเป็นอย่างนั้น จะดลบันดาลให้เราเป็นอย่างนี้ อันนี้เป็นความเชื่อที่ผิด ไม่ตรงกับหลักการทางพระพุทธศาสนา หลักการทางพระพุทธศาสนา สอนเราว่า **ไม่มีอะไรภายนอกจะมาดลบันดาลให้ใครเป็นอะไร** เรื่องนี้พูดบ่อย ๆ ไม่มีอะไรจะมาดลบันดาลให้เราเป็นอะไร เราจะไปขออะไรจากใครไม่ได้ แต่เราต้องทำของเราเอง พระพุทธเจ้าบอกว่า *"ความบริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์ เป็นเรื่องของตัว ไม่มีสิ่งอื่นใดที่จะมาทำให้เราบริสุทธิ์หรือเศร้าหมอง ให้เราสุข ให้เราทุกข์ ให้เราเสื่อม ให้เราเจริญ สิ่งเหล่านั้นมันเกิดเพราะเราทำให้มันเกิดขึ้นเอง"* เราคิด เราพูด เราทำ ถ้าเป็นไปในทางผิด ก็เป็นไปในทางให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนใจ ถ้า

เป็นไปในทางถูกก็เกิดความสบายอกสบายใจ อันนี้ต้องเชื่อให้มันถูกต้องเสียที เชื่ออย่างนี้แล้วเราไม่ต้องไปเที่ยวไหว้อะไรให้มันวุ่นวาย แล้วไม่ต้องไปโทษว่าห้องนี้คนชั่วเคยนั่ง แล้วก็ต้องปัดรังควาน ปัดแล้วมันไม่ใช่ออกไป มันไม่มี ปัดแล้วมันจะออกไปได้อย่างไร ไม่ใช่อย่างนั้น

คนดีเข้าไปนั่งในห้องนั้นมันก็ดีขึ้น ที่ใดเป็นที่อยู่ของบัณฑิต ที่นั้นก็เป็นที่ดี ที่ใดเป็นที่อยู่ของคนพาลที่นั้นก็ไม่ดี มันอยู่ที่คน ไม่ได้อยู่ที่ตัวห้อง แล้วเราจะไปรดห้องได้อย่างไร เหมือนโยมนิมนต์พระไปเจริญพระพุทธมนต์ที่บ้าน ความจริงมันก็ไม่ใช่ว่า จะดีเพราะพระสวด มันไม่ดีขึ้นหรอก เพราะบ้านมันก็อย่างนั้นแหละสร้างแปลนไหนรูปร่างอย่างไร หลังคารั่วมันก็รั่วอย่างนั้นแหละ ไม่ใช่พระสวดมนต์แล้วหลังคามันจะดีขึ้น ไม่ใช่อย่างนั้น แต่ว่าเรามีความเชื่ออย่างนั้น ความเชื่อที่รับมาแต่โบราณว่า พระมาสวดแล้วจะดีขึ้น

พระมาสวดบ้านก็ไม่ใช่ว่าแบบพระพุทธเจ้าสอน มันเกิดขึ้นในประเทศลังกา คือในลังกานั้นมีคนมาอยู่สองจำพวก เขาเรียกว่าสิงหลเป็นคนพื้นเกาะ แล้วก็ทมิฬเป็นคนที่อพยพมาจากอินเดียตอนใต้ เข้ามาอาศัยอยู่ตอนเหนือของประเทศลังกามาอยู่มากพอสมควร เดี๋ยวนี้มีปัญหาใหญ่ พวกทมิฬนี่ฆ่าพระเสียหลายองค์แล้ว แต่ก็สงสัยว่าพวกทมิฬฆ่าหรือพวกคริสเตียน เพราะพวกคริสเตียนก็ยุแยงตะแคงรั่วให้คนแตกกัน แล้วเขาก็ได้ประโยชน์ พระดี ๆ เสียด้วยนะตายไป พระนักเทศน์นักสอน

นักพัฒนา คนลอบฆ่าตายไป สี่ห้าองค์แล้ว เพราะความวุ่นวายทางการเมือง เพราะคนมันสองพวก

ในคนสองพวกนี้พวกสิงหลนับถือพุทธศาสนา คนทมิฬนั้นนับถือศาสนาพราหมณ์ นี้พวกทมิฬนั้นเขามีการสวดบ้าน เช่นว่าทำบุญบ้านใหม่เขาก็เอาพราหมณ์มาสวดเสียสามวันสามคืน ทำบ้านให้อบอุ่นหน่อย เขาว่าอย่างนั้น มาสวดสามวันสามคืน ทำกันอยู่อย่างนั้นทั่ว ๆ ไปในหมู่พวกทมิฬ มาสวดก็เอาคัมภีร์พระเวทย์นั่นแหละมาสวด ทีนี้พวกชาวพุทธว่าเขาทำอย่างนั้นก็อยากจะทำบ้าง เรื่องอย่างนี้ ไอ้เอาแบบเขาที่ไม่เข้าเรื่อง ทำให้ศาสนาเสียหายเหมือนกัน ก็อยากจะทำมั่งก็เลยไปขอร้องพระให้ช่วยคัดเลือกพระสูตรที่เอามาสวดตามบ้าน พระก็เลยเลือกเอาพระสูตร เขาเรียกว่า**เจ็ดตำนาน เจ็ดบท เจ็ดเรื่อง สิบสองตำนาน**ก็สิบสองบท สิบสองเรื่อง เอามาสวดตามบ้านที่โยมเคยได้ยินกันอยู่นั่นแหละ

เริ่มต้นก็สวดมงคลสูตร แล้วก็ว่ากันไป ถ้าเวลาน้อยก็เอาเพียงเจ็ดตำนาน ถ้าเวลามากกลางคืนก็สวดยาว ๆ บางทีสวดทั้งคืนไม่ใช่สวดแต่เพียงเจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน สวดเลยไปถึงธรรมจักร อานัตตา อาทิตย์ มหาสมัยสูตร แล้วบางทีเลยไปถึงอาฏานาติยสูตร ที่เรียกว่าภาณยักษ์ ภาณวาร ที่เขาสวดกันตามวัดต่าง ๆ เรียกว่าสวดภาณยักษ์ นั่นก็ทำกันไปอย่างนั้นก็แพร่หลายไปในหมู่ชาวสิงหล

ชาวสิงหลสวดบ้าน ไม่ใช่สวดแพร็บเดียวเหมือนเรา

สวด สวดสามคืน สวดเจ็ดคืน เอามณฑปมาตั้งภายในบ้านเลย เป็นรูปแปดเหลี่ยม แต่จ้างเขาทำ ทำด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อยอะไรมาประดับประดา พระเข้าไปนั่งในนั้นนั่งเป็นวง แล้วก็สวด ชาวบ้านก็นั่งรอบนอกเป็นวง พระถือสายสิญจน์เส้นหนึ่ง ชาวบ้านก็ถือเส้นหนึ่ง บังคับไม่ให้ลุกขึ้น จับสายสิญจน์แล้วไม่ลุกขึ้น พอสวดจบไปตอนหนึ่งก็ลุกไปที่หนึ่ง เรียกว่าเบรค ๆ กันทีหนึ่ง ทีเบรคไปดื่มน้ำชาอะไรกัน เข้าห้องน้ำ พอยึงท่านตีฆ้องโหม่ง ๆๆๆ เอามาถึงสวดกันต่อ สวดกันจนสว่าง แล้วสวดกันสามคืน เจ็ดคืน ทำกันไปอย่างนั้น

แล้วพระลังกานำพุทธศาสนามาสู่ประเทศไทย ก็นำสิ่งเหล่านี้มาให้เราด้วย เราจึงได้มีการสวดมนต์ตามบ้านอยู่วันอาทิตย์ที่วัดนี้ แต่วันนี้อนุญาตให้ไปรายหนึ่ง แล้วบอกว่าผมต้องทำวันนี้ เพราะว่าคนเขาหยุดงานพร้อม ๆ กัน ทำวันเกิดบอกว่า อาตมาไปไม่ได้ให้พระองค์อื่นไปก็ได้ พระไปแทน อาตมามันไปไม่ได้ วันอาทิตย์มันต้องอยู่วัด แล้วก็ไม่ค่อยชอบไปสวดเท่าใด ไม่จำเป็นก็ให้พระลูกวัดเขาไปสวดกันไป เว้นไว้แต่ว่าเขาต้องการฟังธรรมด้วย ก็ไป ๆ เทศน์ก่อน เทศน์แล้วก็สวดนิดหน่อย ไม่ต้องสวดมากอะไร ไม่ถึงเจ็ดข้อหรอก สวดเอาสักสองสามข้อ พอเป็นพิธีแล้วก็ฉันอะไรไปตามเรื่อง นี่ก็เป็นพิธีหนึ่งที่เกิดขึ้นในภายหลัง เราก็ถือกัน

สมัยก่อนนี้ วันตรุษสงกรานต์ ในวังเขาสวดกันสามวันสามคืน สวดติดต่อ กลางวันก็สวด กลางคืนก็สวด พระผลัด

กันมานั่งสวดอยู่ประจำ เรียกว่ามีพระนั่งอยู่ด้วย พระนั่งปรก เขาเรียกว่านั่งปรก สวดแล้วก็ต้องทำหญ้าคา ๆ นี่ตัดกันเป็นทุ่ง แล้วมาวงรอบวัง ไม่รู้ว่าเท่าไร พระบรมมหาราชวังมันยาว กว้าง อันนี้ก็สมัยนี้มันต้องบรรทุกปิคอัพ หญ้าคาที่เอามาสานกันเป็นเส้น สามเกลียว โน่นแหน่ะวัดสุทัศน์เขาเป็นเจ้าพิธีการ ทำหญ้าคา แล้วก็เอาด้ายสายสิญจน์ผูกด้วย เส้นเล็ก ๆ ทำหญ้าคามัดม้วน ๆๆ เข้า แบกไม่ไหว สองคนก็แบกไม่ไหว ต้องบรรทุกรถ แล้วก็วิ่งรอบวัง โปรยหญ้าคาไปเอาไม้ปักไว้รอบวัง กันไม่ให้ผีเข้าวัง แต่ผีมันอยู่ในวังมานานแล้ว ไม่ต้องกันมันก็ไม่ออก เขาทำอย่างนั้น บางเมืองเขาก็ทำเขาเรียกว่า สะเดาะเคราะห์เมือง สะเดาะเคราะห์ก็วันตรุษสงกรานต์ เดือนห้า สวดใหญ่เหมือนกัน สวดสามวันสามคืน

เมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองโบราณเหมือนกัน มีเสาชิงช้า มีโบสถ์พราหมณ์ ๆ เข้าไปอยู่มากเหมือนกัน แล้วดูโบราณสถานเก่า ๆ มีศิวลึงค์ ปักอยู่ตามที่ต่าง ๆ เขาขุดค้นขึ้นมาได้หลายที่หลายแห่ง แสดงว่าพราหมณ์มาที่นั่นเหมือนกัน นี่เขาก็สวดมนต์เรียกว่าพิธีสะเดาะเคราะห์เมือง ทำกันสามวันสามคืน วันสุดท้ายต้องหาคนที่ไม่ค่อยเต็มเต็งมาสักคนหนึ่ง เรียกว่าคนรับเคราะห์เมือง เพราะฉะนั้น ใครเห็นใครที่ไม่ค่อยเต็มเต็ง เขาเรียกว่าคนรับเคราะห์เมือง นี่มันคนสะเดาะเคราะห์มาแต่ไหนก็ไม่รู้ เอาไปด่าเพื่อนเสียอีก ไอ้คนนั้นมาถึง เขาก็ตัดเล็บ ตัดผม ใส่ลงไปในกระทงน้อย ๆ แล้วก็ให้คนนั้นแบกไป

เวลาคนนั้นออกเมืองก็จุดลูกประทัดขับไล่ แล้วพระก็สวดมนต์ไล่ผี สมมุติว่าไอ้นั่นเอาผีไปด้วย นี่มันเป็นเรื่องต้มเรื่องหลอกกันแท้ ๆ ชาวบ้านก็ชอบอกชอบใจ ไปเอาน้ำมนต์ที่พระสวดในงานไปรดบ้านรดเรือน เอาทรายที่พระสวดไปโปรยรอบบ้านกันผี แต่กันขโมยไม่ได้ กันแต่ผีอย่างเดียว ผีมันก็อยู่ในขโมยนั่นแหละ ไอ้ขโมยมันก็ผี เราอยู่ดีแล้ว เขาทำกันอย่างนั้น เรียกว่า**สะเดาะเคราะห์เมือง** เป็นการสะเดาะเคราะห์แบบหนึ่ง สะเดาะเคราะห์ส่วนรวม แต่ว่ามันสะเดาะไม่ออกหรอก

เคราะห์มันเกิดจากอะไร เคราะห์หรือทุกข์ เรียกว่าเคราะห์ร้าย ก็หมายความว่า มีทุกข์มีสิ่งที่ไม่พอใจเกิดขึ้นในชีวิตเราก็ว่าเคราะห์ร้าย ดวงไม่ดี แต่ถ้าเราถูกลอตเตอรี่ดวงดี นี่คนเห่อลอตเตอรี่กัน เขาบอกว่า ที่พัทลุงมีคนนุ่งขาวห่มขาวมาอยู่ที่ถ้ำ แล้วก็บอกเบอร์บอกหวย บอกว่าถูกมาหลายทีแล้ว แต่บอกคราวนี้ 294 พลาดจังเลย แพ้กันยุบยับไปเลยพวกที่ซื้อเรียกว่า ครั้งก่อนเจ้ามือบอบช้ำ คราวนี้เจ้ามือไม่บอบช้ำเพราะบอกไม่ถูก คนบางคนลงทุนซื้อไป สองร้อย สามร้อย สี่ร้อยห้าร้อย ซื้อเพื่อจะเอาใหญ่ พอลอตเตอรี่ออกมาไม่ถูก ผิดความหมาย แล้วไปพูดว่า ล๊อกเลข เขาไม่ได้ล๊อกแล้วเดี๋ยวนี้ เขาไม่อยากล๊อกแล้ว ให้เจ้ามือเสียหายไม่เป็น ซื้อกันไปก็เพราะความเชื่อเหลวไหล ไปเชื่ออย่างนั้น เลยก็ทำให้เกิดความเสียหาย การพนันมันมีสองประตู คือแพ้กับชนะ เมื่อชนะฮึกเหิม เมื่อแพ้

ใจเหี่ยวใจแห้ง แล้วก็ต้องหาทางแก้ตัวต่อไปไม่ยอมเลิกสักที อย่างนี้เขาเรียกว่า **มีผีอยู่ในใจจิตไม่มีหมดมีสิ้น**

ผีมันอยู่ที่ใจเรา ไม่ได้อยู่ในที่อื่น ไม่ได้มาจากข้างนอก แต่มันเกิดจากความคิดผิด คิดจะไปเล่นการพนัน มีผีการพนันแล้ว คิดจะไปดื่มสุราเมรัย ก็เป็นผีสิ่งเสพติดแล้ว คิดจะไปกับคนชั่ว ๆ มีผีเพื่อนชั่วแล้ว คิดจะไปเที่ยวกลางคืน สนุกสนานพอได้รับโรคเอดส์มาบ้าง ก็เป็นผีเที่ยวกลางคืน ผีสุรุ่ยสุร่ายใช้จ่ายสิ้นเปลือง หมดเงินเดือนไม่พอใช้ เป็นหนี้เป็นสินรุงรัง ผีสุรุ่ยสุร่าย ไม่รู้จักประหยัดยับยั้งชั่งใจ แล้วก็ผีขี้เกียจไม่อยากทำงาน ชอบหาเงินในทางที่มันสะดวกสบาย อย่างนี้มันเป็นผีทั้งนั้น หรือว่าผีโลภ อยากได้ของคนอื่น ผีโกรธ ประทุษร้ายร่างกาย สมบัติของคนอื่น ผีหลงคือไม่รู้ไม่เข้าใจ ในเรื่องที่ถูกต้องตามความเป็นจริง มันเป็นผีทั้งนั้น **ผีมันอยู่ที่คนไม่ได้อยู่ในบ้าน** ไม่ได้อยู่ที่เสา ไม่ได้อยู่ต้นไม้ ไม่ได้อยู่ที่วัดถุอะไร ๆ ชาวพุทธต้องเข้าใจอย่างนั้น **ว่าตัวผีคือความชั่ว มันอยู่ในคนแล้วจะใช้วิธีสะเดาะ มันไม่ได้** หรือว่าทำพิธีไสยศาสตร์รดน้ำมันต์น้ำพร นิมนต์พระมา

สมัยก่อนมีรัฐมนตรีเป็นโรคตาแดง ตาช้ำ ตาบวม หาว่าเคราะห์ร้าย เลยไปหาพระที่วัดนั่นแหละ พระบอกว่าต้องสะเดาะเคราะห์ ให้รัฐมนตรีมานั่งในที่ที่เขาทำเป็นซุ้ม แล้วไปนั่งในที่นั้น พระก็นั่งสวดมนต์รอบ สวดกันนาน ท่านบอกว่านั่งนานไม่ไหว รูปร่างอ้วนทุ้ย มานั่งตอนจะรดน้ำมนต์ก็พอแล้ว

แล้วก็มานั่งอยู่อย่างนั้น นี่แสดงว่า ยังเป็นคนปัญญาอ่อนอยู่เหมือนกัน เป็นรัฐมนตรีก็ยังเป็นคนปัญญาอ่อน แล้วจะปกครองบ้านเมืองได้อย่างไร ถ้าปัญญาอ่อนอย่างนั้น ไม่สนใจ ผีอยู่ที่ไหน ความชั่วอยู่ที่ไหน แล้วเราจะแก้ความชั่วได้อย่างไร เมื่อมันเป็นอย่างนี้

ความเชื่อเหลวไหลต้องปฏิรูปเวลานี้ ต้องปฏิบัติความเชื่อเก่า ๆ เอาความถือที่ถูกต้องมาใส่ในสมองคนให้คนได้คิดในทางที่ถูกที่ชอบ ได้พูดถูกต้อง ได้ทำถูกต้อง ได้คบหาสมาคมกับคนได้ถูกต้อง อะไร อะไรมันก็ดีขึ้น แต่เราไม่ไปคิดอย่างนั้น เพราะฐานมันยังผิดอยู่ คือฐานผิดอยู่ที่เชื่อว่าความชั่วอยู่ภายนอก ไม่ได้อยู่ข้างใน นี่ผิดหลักการของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าบอกว่า**สิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของเรานั้นมันอยู่ข้างในจิตใจของเรา ความดีก็อยู่ในตัวเรา ความชั่วก็อยู่ในตัวเรา** ความสุข ความทุกข์ ความเสื่อม ความเจริญมันอยู่ในตัวทั้งนั้น เราทำมันขึ้นมาทั้งนั้น แต่ว่าไม่ยอมรับมาตรฐานอันนี้ เมื่อไม่ยอมรับอันนี้มันก็ยุ่งไป เที่ยววุ่นวาย เที่ยวทำพิธีรีตรอง อะไรกันต่าง ๆ ให้วุ่นวายไปหมด เหมือนกับพวกที่มาถวายสังฆทาน มาถวายด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องทั้งนั้น แต่มันก็ดีพระได้รับประโยชน์ แต่มันก็ไม่ชื่นใจเท่าใด รับสังฆทานทีไรก็ไม่ชื่นใจเท่าใด คือยังไม่ชื่นใจเพราะว่าคนให้ไม่เข้าใจถูกต้องนึกว่าทำสังฆทานแล้วจะช่วยให้ดีขึ้นหมด เคราะห์จะหาย ซวยจะหาย โรคก็จะหายอะไรก็จะหาย มันไม่ได้ครอบคลุมอย่างนั้น ไม่ใช่

ทำเรื่องเดียวมันจะช่วยครอบจักรวาลไปหมด

เหมือนยาครอบจักรวาล ต้มหม้อเดียวกินทุกโรค หายหมด เหมือนยาน้ำหมอคง ยาน้ำนี่ต้มกะทะเดียวกินได้ทุกโรค โรคหัวใจ โรคตับ โรคปอด โรคดีมีหมด ในตัวมีกี่โรคใส่เข้าไปหมด เป็นขวด ๆ มันก็ยาอย่างเดียวกันนั่นแหละ ต้มกะทะเดียว แต่ว่าใส่หลายโรค ประทับตราลงไป ขายดีเป็นเทน้ำ เทท่า เพราะคนมันอ่านแล้ว อ้อ ! ฉลากมันแก้หลายโรค กูเป็นโรคนั้น ซื้อไปขวดหนึ่ง เพียงแต่ซื้อคนละขวดเจ้าของก็รวยแล้ว

คนไทยสมัยนั้นมีราวยี่สิบล้าน เดี๋ยวนี้มีห้าสิบล้าน เพียงซื้อคนละขวดมันก็ห้าสิบล้วนขวดแล้ว ขวดละห้าบาทนี่เงินเท่าใด มันตั้งสองร้อยห้าสิบล้านไปแล้วมันก็รวยกันใหญ่นี่เพราะว่าเป็นอย่างนั้น มันไม่ใช่อย่างนั้น ไม่ใช่ยาครอบจักรวาล นึกว่าทำเรื่องเดียวแล้วก็ได้ สะเดาะเคราะห์ไปได้ มันได้นิดหน่อยใจสบายเท่านั้นเอง สบายว่าได้ทำอย่างนั้น ทำอย่างนี้แล้วตามหมอบอก ถามทีไรหมอก็บอกให้ทำทุกที บอกว่ามันช่วยไม่ได้เพียงแต่ถวายอย่างนี้

บางคนก็สร้างพระมาด้วยองค์หนึ่ง พระตามวัน คนเกิดวันนั้นก็พระอย่างนั้น หมอก็ทำให้เสร็จ ไปไหว้ว่าคนเกิดวันนั้นต้องพระอย่างนั้น วันพฤหัสอย่างนั้น สร้างพระประจำวัน เวลามีงานตามวัดโยมเห็นไหม เขามีสตางค์ให้แลกแล้วก็ไปหยอดหมากหลุมกันไปหยอดกิ้ง ๆๆ หมดไปคนมาก็แลกอีก นี่ได้จากความโง่ ให้คนไปหยอดอยู่ตามในบาตร ในบาตรเล็ก ๆ ตามวัดมีทุก

วัดแหละ

การหาเงินจากการทำคนให้โง่นี้มันไม่ประเสริฐเท่าไหร่ แล้วไม่ได้ทำให้คนฉลาดขึ้น ไม่ได้ทำให้คนเข้าถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์อย่างแท้จริง ทำกันอยู่อย่างนั้นเอาพระมาวางไว้ แล้วก็ใส่ไปอย่างนั้นแหละ ใส่ให้วัดได้เงิน แต่คนได้ความโง่ แล้วมันจะดีอะไร

วัดได้เงินด้วย แต่คนต้องฉลาดด้วยถึงจะถูกต้อง เป็นตามหลักการของพระพุทธศาสนา การมีงานวัดต่าง ๆ นั้นไม่ได้ช่วยให้ดีขึ้นเท่าไหร่หรอก ได้เงินมาวัตถุเล็ก ๆ น้อย ๆ วัตถุจะสวยงามแต่ถ้าคนเข้าไม่ถึงธรรมะ วัตถุนั้นจะมีความหมายอะไร จะช่วยอะไรแก่ประชาชนได้สิ่งที่ควรช่วยคือ ให้คนเข้าถึงธรรม ให้รู้จักคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ถูกต้อง มีงานวัดก็ควรจะนัดมาฟังธรรม ไม่ใช่มาทำสิ่งโง่ ๆ มาสะเดาะเคราะห์ มาถอนขนช้างบ้าง มาถอนขนหมีบ้าง การพนันทั้งนั้น สอยกัลปพฤกษ์ สอยนั่นสอยนี่ เอาช้างทั้งตัวเอาฉลากติดไว้ ถอนขนช้างแล้วไปแลกเอาของได้ มันไม่ได้เรื่องอะไร คนก็มาเล่นสนุก ๆ ไม่ได้มาวัดแต่มาตลาดนัด วัดเลยกลายเป็นวัดตลาดนัดไป ไม่เป็นวัดของพระพุทธเจ้า แต่ทำกันอยู่นั้นไม่มีทางแก้ไข

ไม่มีใครคิดว่าจะแก้ให้คนฉลาด คิดว่าให้ได้สตางค์ก็พอแล้ว แล้วเอาไปทำอะไร มีสตางค์สร้างโบสถ์วัตถุใหญ่ ๆ แต่คนมันไม่ฉลาดเลย ไม่รู้จักพระพุทธเจ้าที่แท้จริง ไม่รู้จักพระธรรมที่ถูกต้อง ไม่รู้จักพระสงฆ์ ดังนั้นมันจะมีความหมายอะไร

ถาวรวัตถุนั้นจะมีความหมายอะไร ได้เรื่องอะไร มันต้องช่วยกันให้คนฉลาด มีงานก็เรียกคนมาฟังธรรม ชี้แจงแสดงเหตุผลให้เข้าใจเป็นเรื่องไป ทำอย่างนั้นคนก็ได้เข้าใจขึ้น ถอนความเชื่อผิดออกไปเสียบ้าง นี่ทำไมไม่ทำ บอกว่าคนมันชอบอย่างนั้น ก็เราสอนเขาอย่างนั้นคนก็เลยชอบอย่างนั้น พระทุกองค์ชักจูงไปในทางอย่างนั้น ไม่ได้จูงให้ออกจากความเชื่ออย่างนั้น ความโง่อย่างนั้น แล้วเขาจะเปลี่ยนได้อย่างไร

พระพุทธเจ้าทรงดึงคนออกจากความโง่ จากไสยศาสตร์จากความหลงผิดต่าง ๆ ด้วยการพูดให้เขาเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง พระพุทธศาสนาจึงอยู่มาได้ถึงทุกวันนี้ แต่เวลานี้ก็อยู่แต่ในคัมภีร์ ไม่ได้อยู่ในใจคน คนไม่ได้เอาธรรมเข้าไปใช้ แต่เอาเรื่องฝอยอะไรก็ไม่รู้มาใช้กันอยู่เต็มบ้านเต็มเมืองไปหมด ไปที่ไหนก็เจอแต่อย่างนั้น เจอแต่สิ่งเหลวไหลในรูปอย่างนั้น ซึ่งไม่ได้สาระอะไร เรื่องนี้น่าคิดมาก

ถ้าว่าเราคำนึงถึงสัจธรรมอันเป็นคำสอนของพระเจ้าก็ต้องช่วยกันแล้ว ช่วยกันให้คนเข้าไปถึงธรรมะ ทำให้คนฉลาด ให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ถ้าคนทั้งหลายชวนกันเข้าถึงธรรมบ้านเมืองดีกว่านี้ แล้วความเหลวไหลก็จะหมดไป คนช่วยตัวเองได้ พึ่งตัวเองได้เพราะว่าเข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร เชื่ออะไรได้ถูกต้อง โดยเฉพาะฐานที่ถูกต้อง เชื่อว่าอะไร ๆ นั้นที่เกิดขึ้นในชีวิตของเรานั้น มันเกิดขึ้นจากการคิด การพูด การกระทำ หรือพูดว่าเป็นกรรมของตัวเอง บางคนก็รับว่ามันเป็นกรรม แต่มัน

ไกลเกินไป ชาติก่อนโน้น

ถ้าพูดว่ากรรมชาติก่อนจะไปแก้ได้อย่างไร มันเลยมาเสียนานแล้ว มีอะไรเกิดก็กรรมชาติก่อน ไม่ใช้ปัญญาเลย ไม่ใช้ปัญญาคิดว่าเราทำอะไรได้บ้าง เราคิดอะไร เราทำอะไร เราพูดกับใคร เราคบกับใคร เราไปในสถานที่ใด มันจึงเกิดเรื่องเช่นนี้ขึ้น มันซัดไปหมดซัดเป็นกรรมเก่าหมด ชาติก่อนชาติไหนไม่รู้ เกิดมากี่ร้อยชาติ พันชาติ ทำอะไรไว้ก็ไม่รู้ แก้ไม่ได้**ชาติก่อน**อย่างนั้น แต่ต้องคิดว่ากรรมในเวลาที่ล่วงเลยมาแล้ว เช่นว่าจะทำอะไร เช้านี่เราทำอะไร เราไปไหน เราไปหาใคร เราพูดอะไร เราคิดอะไร จะต้องคิดอย่างนั้น ให้มันใกล้ตัวเข้าไปหน่อย หรือคิดไปที่ว่าเมื่อวาน หรือว่าเดือนนี้เราทำอะไร เราคิดอะไร เราเบิกเงินมาเท่าไหร่ คิดในปัจจุบันนี่ ทีนี้คิดแต่เรื่องชาติก่อน อดีตชาตินานไกล ไม่รู้ว่าไกลเท่าใดหาไม่พบ ไม่รู้จะแก้อย่างไร

พระสั่งให้แก้ที่เหตุ แต่เหตุมันไกลเหลือเกิน กรรมชาติก่อน มันต้องเปลี่ยนแนวคิดว่ามันไม่ใช่กรรมชาติก่อน กรรมที่เราสร้างขึ้นในปัจจุบันใกล้นี่แหละ เหตุการณ์มันจึงเกิดขึ้น เราทำอะไรไว้ เราไปเบียดเบียนใครไว้ เราไปประทุษร้ายผู้อื่น หรือว่าเราฉ้อโกงอะไรใครมา คนทำกรรมอะไรมันก็รับผลในปัจจุบันอย่างน้อย ๆ คนที่เชื่อกฎแห่งกรรมก็ร้อนอก ร้อนใจอยู่ในการกระทำนั้น ถ้าเราประทุษร้ายต่อพ่อแม่ก็ไม่ใช่ว่าตัวจะเป็นสุขอะไร ไม่สบายใจอะไร เช่นคิดจะโกงคุณแม่คุณพ่อไอ้นี่มันเลว

เต็มทีแล้ว ที่มีจิตใจอย่างนั้น ต่ำชาติเต็มทีแล้ว มันไม่เจริญอะไร ถึงได้เงินมันก็ไม่เจริญแล้วก็ใช้เงิน ไม่เท่าใดก็เสื่อมคอยดูไปซิ คนใดที่ทำอย่างนั้น มันก็เสื่อม เราก็มองเห็น แต่เจ้าตัวไม่เห็น เพราะไม่ได้คิด ไม่ได้มองด้านใน มองแต่ด้านนอก พระพุทธเจ้า สอนให้มองแต่ด้านใน คือมองตัวเราเอง มองที่ใจของเรา มอง ที่การกระทำของเรา ว่าเราได้ทำอะไร ถ้าเรารับหลักการอย่าง มันง่ายขึ้น เพราะมันมองเห็นกรรมของตัวง่ายขึ้น แล้วก็ยอมรับ ว่าเป็นสิ่งที่เราทำให้เกิดขึ้น ไม่ใช่อะไรดลบันดาลให้เป็นไป

คำว่า "ดลบันดาล" นี้ไม่มีใช้ในพระพุทธศาสนา เรา ไม่ใช้คำนี้ เพราะไม่มีอะไรจะดลบันดาลให้ใครเป็นอะไร ไม่มีเทวดาไหนจะมาทำให้เราเป็นอะไร ไม่มีผีไหนจะมาทำ ให้เรานั้นเป็นอะไร ไม่มีอะไรภายนอกที่จะทำให้เราเป็นอะไร แต่เราเป็นเพราะเราคิด เราทำ เราพูด ให้มันเกิดขึ้น อันนี้ โยม เข้าใจหรือไม่ถ้าเข้าใจอย่างนี้ มันง่ายขึ้น การแก้ไขปัญหาง่ายขึ้น มีเรื่องอะไรก็คิดแก้ที่ตัวเรา ค้นหาที่ตัวเรา ว่าเราผิดอะไร ว่าเรา บกพร่องอะไร ไม่ต้องโทษใคร นักเรียนสอบตก เอ้า ! ไปโทษ ครูว่าสอนไม่ดี หรือบอกว่าปีนี้ ดวงไม่ดี สอบตก อ้าวมันไป พูดอย่างนั้นแล้วก็พูดตามกันมาแบบโง่ ๆ ทีนี้เด็กมันก็ไม่คิดแก้ตัว แต่ถ้าเด็กมันรู้สึกตัวว่าที่สอบตกเพราะขี้เกียจ เหลวไหล ไม่รัก การเรียน ไม่ขยัน ไม่เอาใจใส่ ไม่คิดไม่ค้น ไม่ทำการบ้าน ไม่ อ่านหนังสือ ชอบดูโทรทัศน์ ชอบฟังเพลง บ้า ๆ บวม ๆ อยู่ ตลอดเวลา แล้วมันจะเอาอะไรไปสอบ มันก็เลยตก แต่ตกแล้ว

ไม่ยอมรับว่าตัวผิด ไปนึกว่าสิ่งนั้นดวงไม่ดีบ้าง ไปคิดอะไรก็ไม่รู้เอาแต่เรื่องภายนอกทั้งนั้น

พ่อแม่นี่ต้องสอนลูกเสียด้วย สอนลูกว่าการกระทำมันอยู่กับชีวิตลูกเอง ไม่มีอะไรจะมาทำให้ลูกเป็นอะไร แต่ลูกก็จะเป็นของลูกเอง ลูกจะเป็นคนฉลาดก็ต้องทำตนให้เป็นคนฉลาด โดยรับความรู้มาก ๆ เข้ามาในสมอง ถ้าเป็นคนโง่ก็เพราะไม่ยอมรับความรู้ของใคร ไม่สนใจฟัง ไม่สนใจการอ่าน ไม่สนใจภารกิจแล้วมันจะฉลาดขึ้นได้อย่างไร แต่ถ้าสนใจในการอ่านหนังสือ หาความรู้ใส่ตัว ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้วยการอ่านค้นคว้าหาตำหรับตำราใส่ตัวใส่สมองเราก็มีความรู้ และมีความฉลาดมากขึ้น เวลาสอบไล่เราก็สอบไล่ได้ ไม่ใช่ได้เพราะเราดวงดี แต่ได้เพราะเราทำดี ตกก็เพราะเราทำไม่ดี อย่าไปโทษครูว่าเขาไม่สอน ครูก็สอนตามหลักสูตร แต่เราไม่สนใจฟังคำครูสอน ไม่จด ไม่จำ ไม่เอามาพิจารณา เลยไม่รู้ พอตกก็มาโทษสิ่งนั้นสิ่งนี้

เหมือนข้าราชการบางคนไม่ยอมรับว่าตัวผิด การเมืองก็เหมือนกันไม่ยอมรับว่าตัวผิดสักรายหนึ่ง ไม่มีนักการเมืองคนไหนที่จะออกมาพูดกับประชาชนว่า ผมเผลอไปทำผิดไปแล้วขอโทษเถอะพี่น้องทั้งหลาย ไม่มี แต่พูดว่า มันไม่รู้ เรื่องมันไม่รู้ ไม่เข้าใจ เป็นผู้บริหารประเทศชาติไม่เข้าใจได้อย่างไร ทำไม่ถูกได้อย่างไร อย่างเช่นเขาสั่งตู้ม้าเข้ามา ไม่นึกว่ามันเป็นตู้ม้า เรียนได้ปริญญาเป็นได้ถึงรัฐมนตรี ไม่รู้ว่าอะไร เป็นอะไร

มันจะใช้ได้ที่ไหน จะปฏิเสธได้อย่างไร มันต้องสมรู้ร่วมคิด สั่งกันเข้ามา พ่อค้าให้รางวัล ให้สินบนเข้าไป เลยสั่งซื้อเข้ามา เลยเกิดเรื่องเกิดราวขึ้น สร้างปัญหา

เรื่องอะไรของใครก็เหมือนกัน ไม่มีใครยอมรับว่าตัวผิด แล้วมันจะไปได้อย่างไร ตัวทำไม่ถูก เช่นว่าอยู่ในพรรคประทุษร้ายต่อพรรค ต้องไล่ออกจากพรรค ก็หาว่าเขาแกล้งบ้าง หาว่าเขาริษยาบ้างเขาอะไรบ้าง แต่ไม่เคยพูดว่า ผมทำผิดอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่ยอมรับ แต่คนพวกเดียวก็มีอีก ไอ้คนนี้ออกจากพรรค ก. ไปเข้าพรรค ข. ก็ได้ พรรค ข. ก็ชอบใจ เพราะนิสัยมันเหมือนกัน คิดมันตรงกันในทางต่ำเหมือนกันก็เลยรับไว้ต่อไปมันเป็นนั้น ไม่ได้เลือกคนดีเข้ามาไว้ในพรรครวมพรรค เอาคนดีมีความซื่อสัตย์สุจริต มุ่งทำงานเพื่อประเทศชาติบ้านเมืองเห็นจะหายาก ใครจะตั้งพรรคแบบนี้เห็นจะยากหน่อยมันยังไปไม่ค่อยได้ เพราะสังคมยังไม่เป็นอย่างนั้น ต้องช่วยกันให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมากขึ้น เราสอนให้เด็กเข้าใจ ให้ทุกคนเข้าใจจะได้ขึ้นเงินเดือนเพราะทำงานดี

หลวงพ่อไปเทศน์ที่ไหนก็เทศน์ว่า มันขึ้นอยู่ที่ตัวคุณเองไม่ได้ขึ้นอยู่ที่ตัวผู้จัดการหรือเจ้าของงาน ถ้าพวกคุณทำดี งานมันเจริญ งานมันก้าวหน้า บริษัทมีกำไร เพราะพวกคุณทำให้ดี โบนัสมันก็เพิ่ม เพราะว่าเราทำดี แต่ถ้าทำแบบขี้เกียจไม่เอางานเอาการ บริษัทห้างร้านขาดทุนแล้วจะได้โบนัสที่ไหน มันขึ้นอยู่กับตัวเราไม่ใช่ขึ้นอยู่กับใคร สอนให้เขาเข้าใจ

อย่างนั้น แล้วจะได้ทำอะไรถูกต้องต่อไป อันนี้เป็นหลักใหญ่ ก็เป็นเรื่องสำคัญ เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาในเชิงปฏิบัติ ว่าอะไร ๆ เกิดจากตัวเรา ไม่ได้เกิดจากสิ่งอื่น แล้วเราพยายามทำตัวเราให้ดีขึ้น ด้วยการเอาธรรมะมาเป็นตัวประกอบชีวิต

เดี๋ยวนี้คนไม่ค่อยชอบธรรมะ ให้พระไปอบรมเจ้าหน้าที่ คนที่เป็นเจ้าหน้าที่บอกว่า ไม่จำเป็นอะไรที่จะต้องอบรมก็ได้ คนมันทำงานได้แล้วก็ใช้ได้ หัวหน้าพูดอย่างนั้น พูดว่าไม่จำเป็นอะไร ข้าราชการผู้ใหญ่บางคนพูดว่า เอ พูดเรื่องอบรมจิตแล้วอบรมอะไร ได้ปริญญาแล้ว จบมหาวิทยาลัยแล้ว จะไปอบรมจิตอะไรอีก มันไม่ใช่นักโทษ คนได้ปริญญาไม่ใช่ว่าเป็นคนดีเสมอไป ไม่ใช่ว่าจิตใจดีเสมอไป ได้ปริญญาบางทีเอาปริญญาไปใช้ในทางผิด เอาความรู้นั่นแหละไปคดโกงเพื่อนมนุษย์มากขึ้นไปอีก เช่นสมมติว่ารู้กฎหมาย รู้ทางหลบทางหลีก อาจจะเอาความรู้ทางกฎหมายไปโกงใครก็ได้ ถ้ามันไม่มีคุณธรรม เขามองไม่เห็น ไม่อยากให้มีคุณธรรม แล้วอยู่กันอย่างนั้น อยู่กันอย่างเดือดร้อนวุ่นวาย

ถ้าหากว่าเราช่วยกันส่งเสริมหลักมนุษยธรรม ให้คนมีธรรมะเป็นหลักครองใจ อย่างน้อย ๆ ก็ให้มีความสำนึกในการละอายบาป กลัวบาปเท่านั้นแหละ ละอายให้มาก กลัวให้มาก ถ้ามีหิริโอตตัปปะสองตัวนี้ มันคุ้มครองได้ แล้วไม่ให้เราตกต่ำ ไม่ให้เราเสียผู้เสียคน มีความละอายแก่ใจ ไม่อยากจะทำอะไรให้เป็นเรื่องที่เสียหายเกิดขึ้นในชีวิตในการงาน เพราะละอาย

เพียงละอายมันไม่พอ มันต้องกลัวด้วย กลัวอะไร กลัวว่ามันจะเกิดผลเป็นทุกข์แก่เรา เพราะเราเชื่อหลักว่า **ทำดีได้ความดี ทำชั่วได้ความชั่ว เราจะหนีจากผลที่เราทำไว้ไม่ได้เลยเกิดกลัว กลัวว่าผลมันจะกระทบมาถึงเรา** กระทบมาถึงครอบครัววงศ์สกุล กระทบไปถึงประเทศชาติบ้านเมือง คิดกว้างไกลออกไป เลยมีความกลัว กลัวแล้วมันก็ไม่ทำ

ทีนี้คนถ้าไม่ละอายบาป ไม่กลัวบาป เรียกว่า ไม่เชื่อบุญเชื่อบาป ไม่เชื่อกฎแห่งกรรม นั่นแหละล่อแหลมแล้ว คนใดเป็นอย่างนั้นล่อแหลม ถ้ามีความรู้ยิ่งล่อแหลมใหญ่ ยิ่งอันตรายใหญ่ เพราะมีปัญญา มีความฉลาดแบบเฉโก เขาเรียกว่า **ฉลาดแบบเฉโก** คือเอาความฉลาดนั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า **"อัตตะทัตสะ ปัญญาอะสุจี มนุสสา"** *"คนที่มีปัญญา แต่เอาปัญญาไปใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์ตนฝ่ายเดียว เป็นคนสกปรก เป็นอสุจิมนุษย์ เป็นคนสกปรกอย่างยิ่ง"* เพราะว่ามีความรู้แล้วไปใช้อย่างนั้น เพราะอะไร เพราะไม่มีห้ามล้อ ไม่มีคุณธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจ บังคับจิตใจ ไม่มีความรู้สึกละอายบาปกลัวบาป เขาก็ทำความชั่วได้ง่าย

คนที่ไม่มีการศึกษาเท่าใด แต่มีคุณธรรม เอาไปทำงานได้ เช่นว่าเป็นคนซื่อก็ใช้ได้แล้ว เราจะหาคนมาทำงานกับเราสักคนหนึ่ง เอาที่ความซื่อสัตย์เป็นเรื่องแรก เป็นคนซื่อสัตย์สุจริตก็ใช้ได้แล้ว เรื่องการทำงานเราหัดได้ฝึกได้ แต่ฐานทางจิตใจ

สำคัญมาก ถ้าไม่มีฐานที่ถูกต้องทางจิตใจแล้ว แม้จะมีประสบการณ์ชำนาญงาน แต่มันโกงได้ ทรยศได้ ลูกยังทรยศต่อคุณแม่ได้เลย เงินทองก็ไม่ใช่ลำบากยากจน แต่ทรยศต่อแม่ได้ เพราะมันมีความอยาก มันจะเอาให้มาก ไม่ให้คนอื่นจะเอาแต่ตัวคนเดียว มันมีปัญญาไปใช้ในทางผิด มันก็ตกต่ำแล้วไม่มีทางที่จะเจริญ คนอย่างนี้ไม่เจริญ ดูต่อไปเถอะไม่มีใครจะเจริญก้าวหน้า

คนที่จะเจริญได้ก็ต้องรู้จักใช้ความรู้คู่คุณธรรม มีธรรมะเป็นเครื่องห้ามล้อจิตใจ ไม่ไหลไปตามอารมณ์ไม่ไหลไปตามความอยาก สิ่งทั้งหลายก็จะดีขึ้น ให้เข้าใจไว้อย่างนี้ แล้วก็ช่วยกันทำความเข้าใจกับคนงาน คนที่ปฏิบัติกับเรา อยู่กับเรา สอนให้เขาเข้าใจอย่างนี้ พูดให้เขาฟังบ่อย ๆ จะได้ซึมซาบเข้าไปในจิตใจ ชีวิตสังคมก็จะดีขึ้น เพราะความรู้ความเข้าใจอย่างนี้

พูดมาก็พอสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

ให้เขาเถิด

เขาอยากดี เท่าไร ให้เขาเถิด
ไม่ต้องเกิด แข่งดี มีแต่เสีย
ริษยา กับทุรกรรม ทำให้เพลีย
ทั้งลูกเมีย พลอยลำบาก มันมากความ
เขาอยากเด่น เท่าไร ให้เขาเถิด
จะไม่เกิด กรรมกะลี ที่ซ่ำสาม
มุทิตา สาธุกรรม ทำให้งาม
สมานความ รักใคร่ เป็นไมตรี
เขาอยากดัง เท่าไร ให้เขาเถิด
ช่วยชูเชิด ให้ประจักษ์ ด้วยศักดิ์ศรี
ให้ดังก้อง ท้องฟ้า อย่างอสนี
ต่างฝ่ายมี ผลงาม ตามเรื่องตน.

พุทธทาสภิกขุ

" โลโก ปตฺถมฺภิกา เมตฺตา "
เมตตาธรรมค้ำจุนโลก

คำแผ่เมตตา

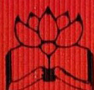
สัพเพ สัตตา อะเวรา อัพ๎ยาปัชฌา
อะนีฆา สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ

สัตว์ทั้งหลาย ที่เป็นเพื่อนทุกข์
เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น
จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด
อย่าได้มีเวร ซึ่งกันและกันเลย
จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด
อย่าได้เบียดเบียน ซึ่งกันและกันเลย
จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด
อย่าได้มีความทุกข์กาย ทุกข์ใจเลย
จงมีความสุขกาย สุขใจ
รักษาตน ให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิดฯ

กรวดน้ำย่อ

อิทัง โน ญาตีนัง โหตุ
สุขิตา โหนตุ ญาตะโยฯ

ขอผลแห่งบุญกุศลนี้
จงมีแก่ญาติของข้าพเจ้าทั้งหลาย
ขอญาติทั้งหลาย
จงมีความสุขกายสุขใจเถิด.

ธรรมสภา
๓๕/๒๗๐ ถ.จรัญสนิทวงศ์ ๖๒ บางพลัด บางกอกน้อย
กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐ โทร. ๔๓๔-๔๒๖๗, ๔๓๔-๓๕๖๖

การให้ธรรมะชนะการให้ทั้งปวง และการรับธรรมะย่อมชนะการรับทั้งปวงเช่นกัน